

MEDIKUS UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :
 Egy évre : 2 pengő.
 Megjelenik : évente 10-szer.
 Csekkzámla : „Medikus Ujság”
 szerkesztőség Budapest 35.098

**SZERKESZTŐSÉG
 HIVATALOS ÓRÁJA**

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIV.

BUDAPEST,

Péntek d.u. 1/25-től 1/28-ig.

VIII., Nagytemplom-u. 18, I. em. 9

1938

Beköszöntött az 1938-as esztendő. Az egyetemes magyarság ünnepli ez évben első királya, Szent István halála 900 éves évfordulóját. 900 éve annak, hogy szent királyunk nemzetünket a kereszténység elterjesztésével az európai népek közösségébe bevezette. Kilencszáz év alatt sok mindenben ment keresztül nemzetünk. Midőn alig negyven esztendővel ezelőtt a honfoglalás millenniumát ünnepeltük, bőség és békesség honolt a Kárpátoktól az Adriáig. Most is ünnepelni akarunk, s mi, e nemzetnek fiai erőt meríteni zárandokolunk Szent István emlékéhez. Nem tudunk úgy vigadni, nem tudunk oly boldogok lenni, mint amidőn honfoglalásunkat ünnepeltük, mert lelkünkben egy rettenetes katasztrófa tanúságait hordozzuk. Ha külsőségekben nem is, de így, megcsónkítva lelkünk bensőséges ünneplése annál nagyobb szabású lesz. A társadalom minden rétege készül résztvenni a jubileumon párt- és felekezeti különbség nélkül. Mi medikusok is vegyük ki részünket az ünneplésekből és tegyünk külsőségekben is megnyilvánuló hitvallást arról, hogy a betegek gyógyítása mellett szent feladatunk a keresztény hitünk és erkölcaseink megóvása, alkotmányunk megőrzése és a nemzet egységének oltalmazása. Ne feledjük, hogy akkor, midőn nemzeti eszméinket eltiporni, fajtánkat kiirtani akarták, támadtak lánglelkű orvosok is, egy Balassa, egy Markusovszky, akik síkraszálltak a nemzeti eszmék mellett. Mutassuk meg mink is, hogy nem vagyunk méltatlan utódai nagynevű elődeinknek. Tegyünk tanúbizonyságot keresztény hitünk mellett, vasszorgalommal és kitartással küzdjünk fajtánk egészségéért, mert boldog csak az a nép lehet, melynek lelki nyugalma mellett testi egészsége is megvan. Az eredmény nem fog elmaradni, csonka hazánk visszakapja elszakított területeit, népünk lelki és testi boldogsága helyre fog állani.

Ujjáalakul az emericanas medikusblokk

A közelmúltban alkalmam nyílt, hogy a Medikus Ujság munkatársaként beszélgetést folytassak Dr. Schwartz Elemér professzorral, aki tudvalevőleg a Foederatio Emericana egyik alapítója. A professor úr, aki cisztercita áldozó pap, s a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karán a német nyelvészet nyilvános tanára, az Emericana-nak ma is egyik lelkes vezetője és szervezője; emericanas megjelöléssel egyszerűen: Anonymus Úr. Igen szívesen fogadott, különösen, midőn megtudta, hogy medikus ügyről, és pedig a medikuságnak az Emericana-hoz való viszonyáról van szó.

Többek közt felvetődött egy általánosabb természetű kérdés, hogy mi az Emericana felfogása a különböző bajtársi egyesületek létjogosultságáról.

Az Emericana — mondotta a professor úr — megalakulásától kezdve korszerűnek és szükségszerűnek tartotta az egyetemi és főiskolai társadalom szervezkedését. A különböző célkitűzéseket és a különféle színeket, amelyek jegyében az egyetemi polgárság és a főiskolai ifjúság megjelent, természetesnek találta. Az volt ugyanis a felfogása, hogy miként külsőleg, úgy belsőleg is különbözők az emberek. Az egyik jelvény és szín nélkül óhajt bizonyos célt szolgálni, a másik viszont jelvénnel és színes sapkával külsőleg is hirdetni akarja meggyőződését és társadalmi hovatartozását. Ez egészen természetes.

Egyetemi és főiskolai ifjúsági egyesületek — válaszoltam — az Emericana megalakulása előtt is voltak szép számmal. Mennyiben volt szükség az Emericana megalakulására? Mi újat hozott az Emericana?

Tény és valóság, — felelte az anonymus úr — hogy az Emericana megalakulása előtt is szervezkedett a magyar diákság, hol világnézeti, hol bajtársi alapon. Ezt tudták azok is, akik az Emericana gondolatát a magyar közvéleménybe dobták. De épp azért, mert ismerték ezt a tényt, **bajtársi és világnézeti** alapon óhajtották egybegyűjteni azokat, akik nem elégedtek meg a csak világnézeti, vagy csak bajtársi alapon való szervezkedéssel. Az idők szava a kettő egyesítése mellett szólt. Épp ezért az Emericana elindító azt a katolikus magyar ifjúságot gyűjtötték egy táborba, amely pozitív katolikus alapon óhajtott a magyar életben elhelyezkedni és ezt az életet szociális összefogással, azaz bajtársi alapon akarta élni. Ennyiben volt az Emericana új, mert előtte a bajtársi és világnézeti alapot senki össze nem kapcsolta.

Miként állunk a medikusokkal? — vetettem fel a kérdést.

Az Emericana — szólt a professor úr — különös súlyt helyezt arra, hogy a katolikus orvosokat tömörítse és őket már egyetemi éveik alatt előkészítse arra a nagy katolikus, magyar

munkára, amely kint az életben rájuk vár. Az Americana nem jelentett ellenzékét azokkal szemben, akik a katolikus szempontot magától értetődőnek és nem szervezkedési alapnak tekintették. De mégis újat jelentett, mert szükség volt oly katolikus orvos-frontra, amely szakképzettsége mellett a katolikus orvosi etikával is foglalkozzék és így mintegy társszervezete legyen a lelki orvosoknak: a papsagnak. E cél elérése szempontjából felhívást kellett intézniünk azokhoz a medikusokhoz, akik elgondolásunkat magukévá téve, orvosi hivatásukat majdan a katolikus világnézet alapján óhajtják gyakorolni. Ezért szervezkedtünk és szervezkedünk a többi orvos **mellett** és **senki ellen**.

Méltóságod úgy mondotta — feleltem erre — hogy szervezkedtünk és szervezkedünk. Tehát még mindig aktuális kérdés az orvosblokk szervezése?

Aktuális — volt a válasz. Aktuális pedig azért, mert még nem tudtuk összehozni az emericánás elgondolás szerint mindazokat a tényezőket, amelyek a blokk zavartalan fejlődését biztosítani tudják. Most tehát először is a tanár-elnök személyét keressük meg, melléje óhajtjuk választani az ifjúsági vezetőséget, és ha ez a szervezeti mag megvan, akkor kiegészítjük a blokkot az emericánás társadalom többi orvosával és az ország katolikus medikus társadalmát egységes szervezetben a közös cél szolgálatába állítjuk.

*

Megköszöntem a szerény lapunkon keresztül a medikusság számára adott nyilatkozatot, s ezzel az interjú véget is ért, hisz már így is túlléptük vagy egy félórával a fogadóóra határidejét.

Örömmel vesszük tudomásul, hogy az emericánás medikusblokk ügye nincs eltemetve. Mindenképen kívánatosnak tartjuk, hogy ez a medikus-tömörülés végre-valahára megvalósuljon. Talán nem is vetne jó fényt a medikus-társadalomra, hogy amikor az emericánás jogász-, bölcsész-, technikus-, stb. -blokkok megalakulásuk óta eredményes tevékenységet fejtenek ki, éppen csak a medikusok ne tudnák megtalálni egymás kezét zavartalan együttműködésben. Holott ma talán éppen a magyar orvosi rendnek van a legnagyobb szüksége az összefogásra hazája és saját érdekei védelmében. De hogy várjuk a teljes szolidaritás megvalósítását a majd az élet tülekedő forгатagába kilépő, kenyérgondokkal küzdő orvostársadalomtól, ha egy ugyanazon világnézeti és bajtársi alapon álló medikus-csoport összefogása is nehézségbe ütköznék egy egyesület keretén belül?!

Flóriánsics Lajos

**Jegyzet mellékletet csak az
előfizetőink kapják meg!!**

Medikus gyűlés

címmel előadást hirdetett a „Csaba“ bajtársi egyesület a múlt év december havában, a MONE József-utcai helyiségében.

Orsós Ferenc egy. nyilv. r. tanár, a MONE elnöke, beszédét a következő szavakkal kezdte:

„Távol áll tőlem az, hogy előadást tartsak, mert nem is készültem erre, hanem a németországi útammal kapcsolatban beszélni fogok a német és magyar ifjúságról“.

Többek között beszélt arról, hogy rosszul van tájékoztatva az ifjúság és a magyar közönség a német viszonyokról.

Oka ennek egyrészt az, hogy lapjaink, sőt keresztény lapjaink is mélyen hallgatnak.

A magyar és a német ifjúság összehasonlítása közben megemlítette, hogy a magyar ifjúság teljesen tájékozatlan az időt, a teret és a jövőjét illetőleg. Ezzel szemben a német ifjúság nem. A németeknél nincs ifjúsági probléma, míg nálunk az valóságos gordiusi csomó.

Náluk nincs munkanélküli, sőt munkáshiány és orvoshiány van. Persze erről mi mitsém tudunk.

Ha a német ifjúság dolgait nézzük, az tűnik fel, hogy helyben, időben sokkal jobban tájékozott, sokkal műveltebb, tudja a saját nyelvét használni beszédben és írásban egyaránt.

Mindegyik igyekszik valamiben kitűnni, akár a sport, akár a zene terén. Elképzelhetetlen, hogy német ifjúsági alakulatok ne alakítanak pl. énekkarokat. „Ezzel szemben mit látunk itthon? — folytatta a professzor. — Ha jelentkezik nálam valaki gyakoronoknak és kérdem tőle, hogy tud-e rajzolni, a válasz: Nem. — Tud fotografálni? — Nem. Gépírni — Nem. A válasz mindig: Nem. — Hát akkor milyen munkába akar bekapcsolódni az intézetemben?“

Mi itt a tennivaló? Mi lenne a feladat?

Nagyon sok és nagyon súlyos. Mássá kell válnia a tanulásnak, már a középiskolában. Ha most elemezzük egy középiskolát végzettnek az ismerettárát, hát elképesztő eredményre jutunk.

Ha pedig erről beszélünk, a válasz mindig az, hogy a középiskolának nem az a célja, hogy szakembereket neveljen. A középiskolái tanulást meg kell változtatni.

Az egyetemi oktatás reformja küszöbön van. A reformjavaslatokat 3 kötetben közzétették.

Minden tanulmányi program nagy jó, ha a tanár és tanítvány egyaránt minden erővel azon van, hogy dolgozzon és kihozza magából a legjobbat, a legtökéletesebbet. A mai ifjúság kurzusokon jelszavakat tanul fonetikusán, aprópénzre váltja fel a tudományt.

Mi a feladat?

Részben ismertettem, ami a középiskolát és az egyetemet illeti. Az ifjúságnál pedig nagyobb legyen a lelkesedés, a tanulni-vágyás és igyekezzék pótolni a hiányt.

Miután én nem ismerem eléggé az ifjúság problémáját, nektek magatoknak kell a MONE tisztikarának tudomására hozni a hibákat, és azt ajánlom, hogy minden hiúság nélkül mondjátok meg, hol látjátok az akadályokat.

A magyar ifjúság hihetetlenül passzive viselkedik.

Az a látszat, mintha gondnokság alá akarná magát helyezni a magyar ifjúság.

Orsós professzor beszédét lelkes tapssal köszönte meg a jelenlévő ifjúság.

Majd nemes Balogh Ernő prof. kezdte meg beszédét azzal az óhajjal, hogy miután nem a nagy nyilvánosság számára szánta az elmondandókat, a Medikus Ujság jelenlévő szerkesztőségi tagja ne jegyezze le az előadását.

Ennek fájó szívvel eleget is tettem. Őszintén bevallom, hogy amikor témájába belekezdett a Prof. Ur és ily gondolatokat vetett fel, hogy mit tettünk. Mit tehetünk? Másokkal mit tétethetünk?

Nagyon szívesen jegyeztem volna — és ezért bocsánatot kérek, — de akármennyire is próbáltam a magasszárnyalású és izig-vérig magyar gondolatokat követni és lejegyezni, — nem voltam képes rá, mert a beszéde annyira magával ragadott, — de nem csak engem, hanem mindannyiunkat, — hogy nem tudtam az énem kikapcsolni, ez pedig okvetlen szükséges ahhoz, hogy egy szónoki beszéd a valósághoz hiven lejegyeztessék.

A beszéd sikerének hű tükre volt az a percekgig tartó, lelkes tapsorkán, melyben az ifjúság kifejezte háláját az igaz magyar jellemrajzért és mintegy kifejezte azt is, hogy megértette a beszéd gondolatait s a kijelölt úton haladva, igyekszik a magyar fajtéért küzködve is boldogan dolgozni.

W. G.

Új altatószer

Az új magyar altatószer, a Richter-féle *Etoval* a diaethylbarbitursav egyik csoportját normobutylsoporttal egyesítve tartalmazza és így szerencsésen egyesíti az elaltató és átaltató szerek tulajdonságait. Etoval hatására az alvás gyorsan és biztosan következik be, tekintet nélkül arra, hogy az álmatlanságot milyen ok váltotta ki. Az alvás időtartama átlag 6—8 óra, az álom mély és nyugodt, a betegek külső ingerekre alig reagálnak. A reggeli ébredés után a betegeken az altatószer semminemű kellemetlen utóhatást nem lehet észlelni, kábultság, szédülés, fejfájás, álmoság nem jelentkezik. E jó tulajdonságok bizonyára a szer gyors kiürülésével állanak összefüggésben. Etoval átlagos adagja 1—2 tablettá (a 0.10 g), amelyet a lefekvés előtt 1/2—1 órával ajánlatos nyújtani. Nagyfokú psychomotoros nyugtalanság esetén Etoval tablettákat napközben is adhatjuk, mert a szernek semmiféle ártalmas hatása nincs.

Forgalomba kerül: 10 tablettát tartalmazó fiolákban, 25 g. solutiót tartalmazó üvegekben és 6 drb. kúpot tartalmazó dobozokban.

O. H. S. E. ROVAT

Az Orvostanhallgatók Segítő és Önképző Egyesületének közleményei. Rovatvezetők: Kós Rudolf elnök, Köves István társelnök és Varga Endre önképző sz. o. elnök.

Orvos és a falu

Sok városi fiatal vett vándorbotot a kezébe az utolsó néhány év alatt, hogy megismerje a falut, meghallgassa panaszát. A falu lélekkharangjának panaszos csilingelése hívta őket, mely évtizedek óta hasztalan sírta bele hangját a pusztá végtelenjébe.

Megdöbbenve és megrettenve írták le a falukutatók az ott látottakat, a nyomorban fuldokló magyar sorsokat. Adataikat, vádjaikat sokan nem is merik leírni, mert félnék a lázítás ódiúmatól.

A falu magára hagyatva él egyetlen vigaszával: papjával és kötelességszerűen odaállított jegyzőjével. Minden városival szemben bizalmatlan, mert abban vagy a prédára éhes kartelügynököt vagy pártkortest lát. Legfényesebb bizonyítéka ennek az, hogy a falvakban elhalálozottak 45%-a minden orvosi segítség nélkül pusztul el, mert még orvosával szemben is bizalmatlan, hiszen az is a városból jön hozzá.

A babona és kuruzslás olyan elbutultságában szenvednek egyes vidékek, hogy az még a laikus kulturáltabbakra is megdöbentően hat. Szerettem volna meghívni a kultúrfőlényt hirdető struccokat oda, ahol láttam hogy egy anya gyermekének csonttuberculozosisát orvóvadékaival kezeli, vagy oda, ahol porral, pókhálóval, és trágyával tapasztják be a sebeket és pipamocsokkal a kiütéseket, ami az egyszerű és mindennapos gyógyeljárások közé tartozik ottan.

A világhíres szép magyar menyecskék helyett falukutatóink sok helyen koravén, elhasznált emberroncsokat találtak, akik számtalan gyermekáldástól szabadultak meg a tudós asszonyok, vagy a rossz, falusi bábák beavatkozása által. A javasasszonyok és cigányasszonyok virágkorukat élik, a nem orvos, gyakran részeges laikus halottkémek pedig „áldásos működésük” nyomait tüntették el jótékonyan. (A nem orvos halottkémek száma több mint kétezer!)

Ahol nem a kuruzslás és a babona, ott az egyke vagy mindhárom együttesen pusztítja a népet. Pedig: „Az a nemzet, melynek népe elpusztul, örökre eltűnik a történelem színteréről.” (Prof. Nékám). Azt hiszem, elég megemlítenem az arzenes nénikéket és a törvényszéki boncolások bőséges casuistikáját is állításaim igazolására. Talán kegyetlennek hangzik mindez, de a falukérdést csak őszinteséggel lehet kezelni. Leplezésnek, ámitásnak, taktikázásnak csak káros következményei lehetnek akkor, amikor a magyar sorsközösség életfontos kérdéséről van szó.

Evenként sokezer élet pusztul el orvosi beavatkozás nélkül, (36,6%-a az elhalálozottaknak) a nyomasztó faluorvosi hiány miatt. Orvosaink 44%-a

Budapesten él! Ugyanakkor, mikor a városokban a fiatal orvosok ezreiről faragják le az önértetet az orvosi ingyenmunkával és proletárosítják el őket fizetés nélküli „állás“-okkal. Tény tehát az, hogy nyomor várja a fiatal orvost falun. A falu nyomora három pontban foglalható össze:

1. Szociális nyomor, melyen az orvos segíteni semmiképpen sem tud. Ez nem is az ő feladata. Nem azonos ez a szociális nyomor a régi romantikus koldúskérdéssel, mert sokhelyütt egész falvak koldússorban élnek. A cukor sokhelyen ismeretlen fogalom és mindaz, ami a paprikáskrumplit meghaladja, már súlyos fényűzésnek számít. Már most nehéz elképzelni az orvosoknak azt, hogy ilyen gazdasági helyzetben lévő pacientúrával tudjon magának folyóiratokat járattatni, tudja a felszerelését kiegészíteni és a kultur-ember életét élni.

2. A kulturális nyomor is súlyos jelenség. Ebben már nagy szerepet vállalhatnak a faluorvosok felvilágosító előadásai a nép között járva a népi lélek vezetésével.

3. A falu egészségügyi nyomora a legégbekiáltóbb. Ennek köszönhető az, hogy a gyermekhalálozás statisztikájában csak Spanyolország és Bulgária vannak mögöttünk, hogy ezer élő felnőttre 33.7 egy és négy év közötti gyermek halála esik. Ez több, mint hatszor olyan magas gyermekhalálozási számot jelent, mint pl. Németországban vagy Hollandiában (Szél T. Egészségügyi statiszt.). Ez az egészségügyi nyomor hozta magával azt, hogy hazánk a gümőkór egyik legtipikusabb területe lett.

Azt hiszem, nyugodtan lehet beszélni egészségügyi nyomorról akkor, mikor 1135 ötezer lakost meghaladó községünknek 424 községi orvosa van csak. Ez az 1135 község hat és fél millió magyart jelent. Szociális intézkedések nélkül ez is nehezen valósítható meg. Réalisan illusztrálja ezt a statisztika. Ezer keresztényre eső elhalálozás 1928-ban 19.6 volt. Ugyanekkor a vitathatatlanul jobb módú zsidóságnál 12.8. Ez alkalommal a zsidóságnál 91.4 részesült orvosi segélyben. Ugyanekkor az orvosi végsegélyben részesültek %-os aránya az egész ország területére vonatkoztatva 73.4% volt csak.

Égészen bizonyos az, hogy több az olyan vidék, ahol állami támogatás nélkül az orvos számára a létfeltételek sincsenek megadva. Szívesen vállalja a fiatal orvosgeneráció a földes szobákat a csempés műtők helyett, a petróleumlámpás szüléseket az intézeti szülésvezetések helyett, még a magára hagyatottságot is, a consiliáriusok és asszisztencia helyett, de valamilyen neki is meg kell élnie és gyermekeit is iskoláztatnia kell. (ha ugyan egyáltalán gondolhat nősülésre.)

A falu egészségügyének rendezése csakis az orvosok útján oldható meg. Tiszteletreméltó a kormányhatalom részéről az, hogy a zöldkeresztves védőnök személyében kiképzett tanácsadókat küld a falunak, azonban ugyanilyen anyagi áldozattal (egészségház plusz tanítói fizetés) ezekért az ellenszolgáltatásokért szakképzett, fiatal orvos személyében egészségügyi szempontból nagyobb segítséget kapna a falu, nem is beszélve arról, hogy ez részben megoldaná az állástalan orvosok problémáját.

Apostoli hivatást magukban érző orvosok kellene a magyar falunak. Tudásán kívül megértő szívet vigyen magával az orvos, ha ide indul. Egy

egész orvosgenerációnak aggódó szeretete és figyelme fordul a magyar falu felé. Összejöveteleinken, cikkeinkben állandó problema ez. Mi meghallottuk a falu segélykérését, de segíteni pusztán a magunk erejéből nem tudunk. Legyünk reálisak. Nem kívánhatja tőlünk senki sem, hogy hivatásunk áldozataivá legyünk. Orvosi tanulmányaink a legmagasabb szellemi kvalifikációt jelentik. Az orvosok elmentek az anyagi igénytelenség oly végső határáig, mely már úgyszólván arcpirító rendünkre nézve. Még további áldozat már az orvosi fogalom fizetésképtelenségével járna.

Állítson fel az állam egészségházakat, lakással és orvosi rendelővel. Bocsásson a nemzeti önállósítási alapból olyan kölcsönt a kezéhez, hogy avval rendelőjét be is tudja rendezni.

A kulturális hiányok pótlására tartson az orvos előadásokat a falu népének, amivel nemcsak bizalmat szerez magának, hanem a praeventió élő apostolává is lesz.

Tegyék lehetővé a medikusok számára a faluorvosi gyakorlat saját-szerű kiképzésére collegium hallgatását.

Törvényes rendszer legyen a famuluskodás! A városi kórházak helyett inkább községi és körorvosok mellé kapjanak beosztást a famulusok.

Adassék vissza a gyakorló orvos méltósága azzal, hogy esetleg több évtizeden át a falusi praxisban eltöltött működése (ha tudományossága és szakértelme bizonyított) cím és rang tekintetében is figyelmet érdemeljen.

Szigorú intézkedésekkel lehetetlenné kell tenni a kuruzslást!

Ezek olyan igények, melyek nem jelentenek erőnket felülmúló áldozatokat. A jövő és fiatal orvosgeneráció ki akarja venni részét ebből a legfontosabb jelentőségű népművelő munkából. A parasztság, a nép megmentése fontosabb, mint bármi más feladat, vagy probléma. Ezért a munkánkért csak a tisztességes megélhetés feltételeit kérjük.

Farkas Imre X. f. é. orvostanhallgató.

Az „Orvos és a falu“ pályázat nyertesei:

I. Díj: Farkas Imre, Molnár Zoltán, Drótos Pál.

II. Díj: Benedek István és Olajos János dolgozatai.

December 8-án a Szépművészeti Múzeumban Balló Ede festőművész világhírű festménymásolatát tekintettük meg Balló Edéné úrhölgy szakszerű vezetésével. Legközelebb a Szépművészeti Múzeum egyéb értékeit fogjuk megtekinteni szakszerű vezetéssel.

Az orvostanhallgatók Segítő és Önképző Egyesülete pályátételt tűz ki, melynek címe: „A chemoterapia hatásmódjára vonatkozó nézetek.“ A pályadíj 100 Pengő, beadási határidő: 1938. március 31.

Mekkora a mozgási energia?

m = tömeg, v = sebesség.

Mi az eleven erő tétele?

A $\frac{1}{2}mv^2$ szorzatot nevezzük eleven erőnek.

Az eleven erő tétele szerint a mozgási energia változása az erő munkájával egyenlő. (Az eleven erő változása egyenlő a végzett munkával).

Mi a helyzeti (potenciális) energia?

Ha a test olyan helyzetben, vagy állapotban van, hogy a reá ható erő pozitív munkát végezhet, akkor a testnek helyzeti energiája van. Pl. az asztal lapján lévő tömeget, a nehézség mélyebbre viheti, tehát a nehézség pozitív munkát végezhet. A földön lévő tömegem már nem, mert az csak magasabbra juthat (emeléssel), de akkor már a nehézségi erő ellenében kell munkát végezni.

A pot. energia mértéke: mgh .

m = tömeg

g = n . gyorsulás

H = a földtől való magasság.

Hogyan mozog a test lejtőn?

Ugy mozog, mintha a lejtő nem is lenne ott, vagyis mintha szabad lenne a test, tehát mg nehézségi erő hatása alatt, de ezenkívül még egy erő hat reá, és ez = $mg \sin \alpha$

$Mg \sin \alpha$ a nehézségi erő vetülete.

Mekkora a gyorsulása?

Gyorsulása kisebb, mint a szabadesés gyorsulása (g).

Zérus sebességgel indult test t idő múlva $s = \frac{1}{2} gt^2 \sin \alpha$ nagyságú utat fut be. A sebessége $v = gt \sin \alpha$

Az út arányos az idő négyzetével.

A nehézség munkája = $mg \cdot Ac$ és gyanakkora, mint, ha szabadon jutna a test A-ból C-be.

Miben áll a centrifugális erő?

A centrifugális erő abban áll, hogy a görbe pályán mozgó testre a reá ható erőn kívül még egy erő hat, éspedig ez az erő a körpálya középpontjából elirányul.

Ezt a körpálya középpontjából elirányuló erőt nevezzük centrifugális erőnek és ennek nagysága $m =$ tömeg, $v =$ sebesség,
 $r =$ a körpálya sugara.

Hol léphet fel centrifugális erő?

Körpályán mozgó testnél.

Mivel demonstrálható a centrifugális erő hatása?

1. Rugalmas, körivalakú abrónsokból álló készülékkel, melynek felső része szabadon mozoghat a tengelyen le-fel. Ha ezt tengelye körül gyorsan forgatjuk, akkor forgás közben az abrónsok eltávolodni igyekeznek a centrifugális erő következtében a tengelytől, s így az egyébként gömbalakú váz ellipszoid alakot vesz fel.

2. Két golyóval, melyet csuklók a forgatástengelyhez erősítenek. E rúd azonkívül két csuklóval kb. középen ugyancsak a tengelyhez van erősítve oly módon, hogy ez a csuklós kötés a tengelyen szabadon le és fel mozoghat. Forgatáskor a golyók a tengelytől távolodnak. Addig fokozódik a szétnyílás, míg a centrifugális erő a golyókkal ellátott rúd meghosszabbításába esik (nagyon gyors forgásnál.)

3. Vasuti kocsifordulásánál a dülés.

4. Kerékpáros fordulása, stb.

5. Edényben lévő víz és Hg. A Hg a fenéken, a víz pedig felette van. Ha az edényt megfelelő készülékkel forgatjuk, a Hg középen, a víz alul és felül fog elhelyezkedni.

Mi a forgatónyomaték?

Az erő és az erőkar szorzata: $F = Pl$. $F =$ forgatónyomaték. $P =$ erő. $l =$ erőkar.

Mi az erő karja?

Az erő karja nem más, mint a forgási középpontból az erő irányára bocsájtott merőlegesnek a hossza.

Mi lesz az erő munkája?

A forgatónyomaték szorozva az elforgás szögével.

$M = F \alpha$ $M =$ munka, $F =$ forgatónyomaték, mely nem más, mint Pl szorzat $\alpha =$ az elforgás szöge.

Milyen mozgásnál játszik szerepet a forgatónyomaték?

Forgómozgásnál.

Mikor van nyugalomban egy forgó test?

Egy tengely körül forgó, merev test akkor van nyugalomban, ha a forgatónyomaték = zérus ($F = 0$.)

Mikor zérus a forgatónyomaték?

Akkor zérus, ha az erő karja = zérus.

Mikor van egyensúlyban egy tengely körül forgó test, amelyre több erő hat?

A reá ható erőket összegezni kell. Ha a pos. és negatív forgatónyomatékok összege egyenlő, akkor a forgó test egyensúlyban van.

HÁT MÉG. . .

Kórtani szigorlaton történt meg, Preisz tanár úr idejében. Arra a kérdésre, hogy hányféle bacillus-táptalaj van, a szurkoló jelölt felsorol háromat.

Hát még? . . . kérdi a professzor.

Hosszú gondolkozás után kinyögi a jelölt a negyediket.

Hát még? . . . kérdi ismét a tanár.

Nagyfokú verejtékezés és a hallgatóság jóindulatú sugása közben izadja ki az ötödiket a szigorló.

Hát még? . . . hangzik fel ismét a kérdés.

. . . Néma csend . . .

Erre Preisz professzor egy lélegzetvétell alatt felsorol vagy huszonötöt, de rögtön utána megkérdi, hogy

Hát még? . . .

KÉT HERNYÓ BESZÉLGET

— Nézd, milyen csinos fiú, ez a csiga!

— Nem érdekel! Házas!

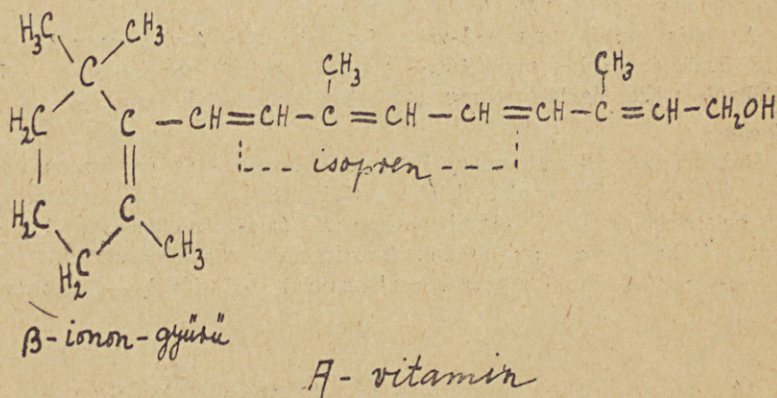
VITAMINOK

Dr. Kokas Eszter egyet. adjunktus útmutatásai alapján
összeállította: **Floriánsics Lajos.** (Folytatás).

III. Zsírban (lipoid-oldószerekben) oldható vitaminok.

A-vitamin.

Tapasztalati képlete: $C_{20}H_{30}O$. Előanyaga a carotin ($C_{40}H_{56}$), amely piros kristályokban kristályosodó növényi festékanyag. A carotin telítetlen szénhidrogén, isopren-származék; ionon-gyűrűk is vannak benne. Az α -carotin α és β -ionon-gyűrűt, a β -carotin csak β -ionon-gyűrűt tartalmaz. A β -carotin 2 molekula víz felvételével 2 molekula A-vitaminra esik szét ($C_{40}H_{56} + 2H_2O = 2C_{20}H_{30}O$). Tehát a carotin: A-provitamin. — A levegő O_2 -jével szemben minden hőmérsékleten érzékeny a carotin, de méginkább az A-vitamin. Levegő kizárásával azonban 120° -ig is hevíthető anélkül, hogy elpusztulna.

A szervezetben is keletkezik A-vit. növényi táplálékaink carotinjából. Friss májépéhez adott carotin A-vitaminná alakul (carotínase hatására). A-vitamin a növényben főleg provitaminja (carotin) alakjában található. Ilyen növényi táplálékaink például (carotin-tartalom szempontjából csökkenő sorrendben): málna, paradicsom, paraj, földi eper, sárgarépa, zöld hüvelyesek (borsó), stb. Állati táplálékaink viszont nem carotint, hanem kész A-vitamint tartalmaznak; csökkenő sorrendben: csukamájolaj, máj, tejszír (vaj, tejszín), zsíros hal, zsíros sajt, tojássárgája, csontvelő, stb.

Az A-vitamin-hiány tüneteit növekedésben lévő, fiatal, fehér patkányokon tanulmányozták. A kísérleti állat természetesen A-vit.-mentes diétán él. Tápláléka: vitaminmentes casein, rizskeményítő, vitamin-mentes olaj, élesztőkivonat (B-vit.), friss limonádé (C-vit.) és só-keverék. D-vitamint nem kap, mert a D-tartalmú táplálékkal egyúttal A-t is vinnénk a szervezetébe; a D-t különben is elő tudja állítani a patkány napsugár hatására.

Az ilyen patkányon 2–3 héten belül kifejlődnek az A-avitaminosis tünetei. A patkány növekedése megszűnik. Corneája kiszárad, fellazul, szét-

esik (keratomalacia), befertőződik, elgennyed (xerophthalmia). A-vit.-tartalmú táplálékra az avitaminosis tünetei természetesen javulnak, sőt teljes gyógyulás is lehetséges.

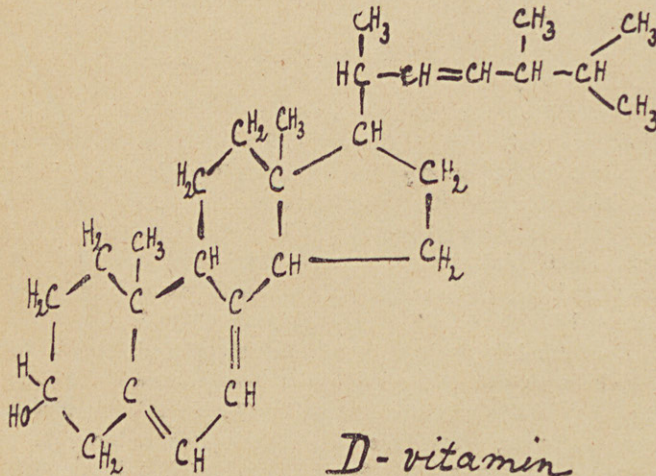
Az A-vitamin-hiány a nyálkahártyák degeneratív elváltozásait vonja maga után. Kórosan elszarusodnak (a vaginán például: kolpo-keratosis). A kiszáradt, felrepedezett hámréteg ellenállása baktériumos fertőzéssel szemben csökken. Jellemző az A-avitaminosisra ez az inféctió-hajlam. Lokális gyulladások lépnek fel (pl. kötőhártya-gyulladás), a megrepedezett cornea-szövetbe baktériumok hatolnak, a cornea szövete elgennyed, szétesik (xerophthalmia, keratomalacia), gennyes váladék ragasztja össze a szemet. — Másik gyakori tünete az A-avitaminosisnak az éjjeli vakság, vagy farkasvakság (hemeralopia). Ilyenkor hiányzik a sötétség-adaptatio, mert a retina-bíbor A-vit.-hiányban elveszti regenerálódó-képességét. Erős testi munka esetén természetesen még hamarabb jelentkezik a farkasvakság A-vit.-hiányban.

Az állati szervezet az A-vit.-ből nagy rezervet tud létesíteni a májban. Általában a zsírban oldható vitaminokat könnyebben raktározza fel a szervezet, mint a vízben oldhatókat. 1 patkány májának A-vit.-reserve például 16 évig elég volna 100 patkánynak.

A fehér patkány napi A-vit.-szüksége: 1 γ A-vit., vagy 2.5 γ β -carotin. Emberé: napi 1 mg (1000 γ) A-vit., vagy 2.5 mg β -carotin. Napi táplálékunk tehát legalább 1 mg A-vitamint kell tartalmazzon.

D-vitamin.

Rokonságban áll az oestrinnel (sexuális hormon) és carcinogen anyagokkal (kátrány). Tapasztalati képlete: $C_{28}H_{44}OH$. Isomer az ergosterinnel. Ebből keletkezik a D-vit. ultraibolya-sugarak (rövid hullámhossz. 290 $\mu\mu$) hatására. A kristályos ergosterinből (provitamin) ultraibolya-sugarak hatására keletkezett calciferol azonos a csukamájolaj D-vit.-jával. — Mint az A-

és E-vitamin, lipoid-oldószerekben oldódik. Hővel, sőt O_2 -nel szemben is ellenállóbb, mint az A-vit, de 100° -on hosszabb ideig főzve, elpusztul.

Sok D-vitamin van halak májában (csukamájolaj), a tej-zsírjában

(vaj, tejszín, stb.), tojás sárgájában, gombában, banánban, stb. Szervezetünk a D-vitamin-szükségletét a táplálékból veszi, de az emlős szervezet a D-vitamint szintetizálni is tudja; a bőrben lévő ergosterin ugyanis napsugár (ultraibolya) hatására aktiválódik: D-vitaminná alakul. Ebből érthető, hogy a D-vit-hiányra fellépő angolkórral nyáron nem találkozunk; annál inkább ősszel és télen (kevesebb napsütés).

A D-vitamin-kísérleteket főleg fiatal patkányokon és kutyákon végezték. Madarak kevésbé alkalmasak e célra, mert nem érzékenyek a D-vit-hiánnyal szemben. — A D-avitaminosis (angolkór=rachitis) tünetei emberben és patkányban azonosak. D-hiányban csökken a CaPo_4 -lerakódás a csontokban, s ez természetesen a szilárdság rovására megy. Ennek következtében különböző deformitások lépnek fel a csontrendszeren (végtag-görbülés, gerincoszlop-ferdülés, stb.); a fogak későn jelennek meg, romlékonyak lesznek (caries). Normális körülmények közt a csőves csontok csontosodási határa egyenes vonal, rachitissnél ellenben a különben átlátszatlan, fehér porc feltűnően széles, kék rétegbe megy át, melybe a csontállomány szabálytalan vonalak alakjában terjed be (a D-vit. vonal-próbája); jól megfigyelhető ez Röntgennel.

Napi D-vit-szükségletünk: 1–2 γ . Túladagolása nem célszerű, mert D-hypervitaminosist okozhat (nagyfokú elmeszesedés.)

E-vitamin.

Élettani hatása alapján *antisterilitási vitaminnak* nevezzük. Feltétlenül szükséges ugyanis a terhesség normális lefolyásához. Hím állatban elősegíti a spermiogenesist; hiányára ellenkezőleg: csökken a spermiumok motilitása, az ondócsatornácskák sorvadnak, a spermio genesis csökken, sőt megszűnik (azoospermia, terméketlenség). E-avitaminosisban szenvedő nőstény állatnál, ha a termékenyítés egészséges hím állattal történt is, a terhesség megszűnik, az utódok holtan születnek, sőt mindjárt a terhesség elején elpusztulnak és a placentával együtt felszívódnak. Egyes nők habituális koraszülése is E-vitaminhiányra vezethető vissza; az ilyen nők nem tudják képviselni a magzatot, a terhesség bizonyos stádiumában abortus következik be. A táplálék E-vit-hiányára a petesejt termékenyíthetősége is csökken.

E-vitamin-szükségletünket táplálékainkból nyerjük. Sok E-vit. van növényi magvak olajában (dió), csírázó búzában, zöld levelekben, salátában. állati szervek közül pedig a placentában és a hypophysis-elülső lebenyben. Mint zsírban oldható vitamint a szervezet fel tudja raktározni (a májban).

Az E-vitamin thermostabil, lúgokkal, savakkal szemben meglehetősen ellenálló vegyület, zsír-oldószerekben oldódik. Tapasztalati képlete: $\text{C}_{20}\text{H}_{40}\text{O}_2$. Rokona a sterineknek. Pontosabb szerkezetét nem ismerjük.

ÉLETTANON.

Az előadó tanársegéd az összetett rágásról beszél és felveti a kérdést: „Hány inger kell a kísérleti tetanus létrehozásához?”

Az előadás végeztével felszólítja a hallgatóságot, hogy ha valaki nem

értett valamit az előadásból, mondja meg őszintén.

Egy hang a terem végéből: „Nem értem, miért kell a tetanushoz hányinger.”

MEGJELENT! MOST HAGYTA EL A SAJTÓT!

A VITAMINOK ÉS JELENTŐSÉGÜK AZ ORVOSI GYAKORLATBAN

Irta: DR GÓTH ENDRE belgy., a budapesti gr. Apponyi Poliklinika assistense
DR HAJÓS KÁROLY e. m. tan., a bpesti gr. Apponyi Poliklinika főorv. előszavával

TARTALOMJEGYZÉK:

A vitaminok felfedezése — A vitaminok fogalma — Vitaminok kémiaja — Provitaminok — Vitaminok hőérzékenysége — Vitaminok élettana — Vitaminok és hormonok — Vitaminok és fermentek — Vitaminok hatásai különböző szervekre — Tápcsatorna — Idegrendszer — Vérbépző szervek — Anyagcsere — Fogazat — Vitaminok és terhesség — Vitaminszükséglet — Vitaminok sorsa a szervezetben — Vitaminok általános kórtani szempontból — Vitaminok és baktériumok — Vitaminok és daganatok — Vitaminok kimutatása és meghatározása — A vitaminok klinikai jelentősége — Hypovitaminosisok — Hypervitaminosisok — A vitaminok klinikai alkalmazása — A vitaminok táplálkozási és népegészségügyi jelentősége — Egyes ételek vitamintartalma — Vitaminok áttekintése — A-vitamin — Előfordulás — Élettan — Kimutatás — Gyakorlati alkalmazás — B-vitamin csoport — Előfordulás — Élettan — Kimutatás és meghatározás — Gyakorlati alkalmazás — C-vitamin — Felfedezés — Előfordulás — Élettan — Kimutatás és meghatározás — D-vitamin — Előfordulás — Készítmények — E-vitamin — Előfordulás — Kimutatás — Készítmények — H-vitamin — P-vitamin — F-vitamin — J-vitamin — K-vitamin — T-vitamin — Táplálékok vitamin-tartalma — Vitamin-kezelés javallatai — Magyar vitamin-készítmények — Irodalom.

DR HAJÓS KÁROLY egyetemi m. tanár,
a gr Apponyi Albert poliklinika főorvosa

írja e könyvről: A vitaminkutatás irodalma lassankint áttekinthetlenné válik, már vetekszik a hormonkutatások eredményeinek adathalmazával, melyben csak kevés ember ismeri ki magát. Éppen ezért szükséges, hogy a mindennapi orvosi gyakorlat számára megtaláljuk mindazt az elméletileg fontos adatot és gyakorlatilag nagyobb jelentőségű eredményt, mely nélkül ma már kóriszmérés és eredményes kezelés nem lehetséges. A szerző is ezt a célt tűzte ki maga elé és inkább a gyakorló orvos igényeit tartotta szem előtt, de a kezdő kutató is értékes adatokat és útmutatást talál a különböző meghatározási, vitaminkutatási stb. módszerek leírásában. Az e munkában feldolgozott anyag orvostársaink segítségére lesz, megkíméli őket a szétszórt és sokszor aprólékos irodalmi közlések összegyűjtésétől és a nagyobb kézikönyvek adathalmazainak elvesztője helyett röviden és áttekinthető módon megtalálják mindazt, amire a mindennapi életben szükségük lehet.

144 oldal, 5 ábrával és 8 táblázattal

Ára füzve P 4.50, kötve P 6.—

NOVÁK RUDOLF ÉS TÁRSA ORVOSI SZAKKÖNYVKERESKEDÉS
BUDAPEST, VIII., BAROSS UCCA 21. TELEFON: 1—302—17

Degeneratio amyloidea lienis (ságo-lép).

K. n. A trabeculák között elhelyezkedő nyirokszövetről (Malpighi-tüsző, melynek közepén az arteriola látható); valamint a külső kötőszöveti burokról felismerhető a lép szövete. A kékre festődő alapszövetben a magfestés nem kifejezett, és szigetenként az arteriolák körül körkörös, piros területek láthatók.

N. n. A pirosra festődő anyag (amyloid) a kötőszöveti rostok között, valamint a kis erek falában helyezkedik el. Az amyloid között látható lymphoid szövet nagyrészt sorvadtt. Ép lymphoid szövet csak helyenként látható, a trabeculák ellenben megvastagodtak.

Degeneratio hyalina renis.

K. n. A glomerulusokról, valamint a húgycsatornácskákról felismerhető a vese szövete. Feltűnő, hogy a glomerulusok egyes csoportokban összetöppörödtek és gyér magfestést mutatnak. Az összezsugorodott glomerulust szerkezetet alig mutató, egynemű, pirosra festődő anyag tölti ki. Ezt a hyalin-lerakódást a Bowman-tok két lemeze között is megtaláljuk gyakran félhold-alakban. A vese-csővek is sorvadtak, de elvéve találunk tágult vese-csőveket is, melyekben szintén egynemű, pirosra festődő anyag van (hyalin hengerek). Ezen kóros részben a kötőszövet felszaporodott. Az ép területekben a glomerulusok a normálnál nagyobbak, sőt a vese-csővek is tágabbak (regeneratio).

N. n. A hyalinosan elfajult glomerulusoknál látjuk, hogy a kacsok nincsenek hézag által elválasztva a Bowman-toktól, hanem többé-kevésbé vele összenőttek. A sorvadtt vese-csővek hámlása alacsony. Az ép részekben látható tágult vese-csővek hámlása ellenben a rendesnél magasabb és némi szemcsézettséget tüntet fel. A kóros részben lévő erek fala megvastagodott.

Degeneratio hyalina thyreoideae (struma hyalina).

K. n. A köbhámmal bélelt és egynemű, pirosra festődő anyaggal kitöltött acinusokról felismerhető a pajzsmirigy szövete. Az acinusokat elválasztó kötőszövet nagymérvű megvastagodása látható. A megduzzadt kötőszöveti nyalábok között keskeny hézagok vannak.

N. n. A kötőszöveti rostok fibrillaris szerkezete eltűnt, mert a fibrillumok egynemű anyaggá olvadtak össze. A felduzzadást a bennük lerakódott hyalin okozza, s ezáltal a kötőszöveti sejtek nyomásorvadás folytán nagyrészt elpusztultak.

Hyperkeratosis cutis.

K. n. A többrétegű elszarusodott hámról, valamint a hámréteg alatti kötőszövetben elhelyezett verejték-mirigyekről felismerhető a bőr szövete. Az elszarusodott réteget követve feltűnik, hogy az fokozatosan tetemes megvastagodást ér el, majd ismét a rendes szélességbe megy át. A megvastagodás kezdetén a hám alatt levő kötőszöveti szemölcsök rendes megnyúlást mutatnak, míg a megvastagodott részben ezen írha-szemölcsök lelapultak.

N. n. Talp-bőr-metszetről lévén szó, faggyú-mirigyet, szőrt nem találunk, verejték-mirigyet azonban annál többet. Magfestést nem mutató kivezető csövík itt-ott áthalad a szarurétegen.

Degeneratio adiposa myocardii (tigris-szív).

K. n. Szívizomszövetet látunk, amelyben foltonként, az izomrostok lefutásának megfelelően pirosra festődő területek vannak. Az izomszövet festődése lefokozott.

N. n. A pirosra festődő területben finom zsírcseppek láthatók, amelyek egymás mellett és alatt több sorban helyezkednek el az izom plasmájában.

Infiltratio adiposa hepatis.

K. n. Az acinus-szerkezetről, valamint a vena centralis körül küllő alakban elhelyezett sejterendákról felismerhető a máj szövete. A májsejtekben kisebb-nagyobb, kerek, fehér üregek láthatók. A májsejtek alig ismerhetők fel (a magfestés rossz) s inkább csak a vena centralisok környékén tartották meg eredeti alakjukat.

N. n. A májsejtek belsejét elfoglaló üregek kioldott zsírcseppeknek felelnek meg. Ezek puffasztják fel a sejteket és szorítják azok magvait a sejtek széli részére. Magukat a zsírcseppeket vékony plasmareteg övezi (pecsétgyűrű-alak).

Megbízható orvosi műszer Teljes orvosi felszerelés

Kötszer, higiénikus gumiáru, sérvkötő, gyógyhaskötő,
**görcsér-gumiharisnya,
ludtálpbetét, – egyenestartó,**
beteg- és lábápolási cikkek beszerzési forrása:

LUSZTIG JENŐ

TELJES ORVOSI FELSZERELÉSI VÁLLALATA

Budapest, IV. Múzeum-krt. 31. T.: 185-721

(A NEMZETI MŰZEUMMAL SZEMBEN)

Gépirás

Szak- és egyéb munkák
gépirását vállalom.

Egy oldal – 8 fillér.

IX. RANOLDER-U. 30, II. 19.

Értekezés : 12—2 óráig.

Fizess elő a Medikus Ujságra!

GYŐRI TIBOR †

Megrendülve vettük hírét annak, hogy szeretett tanárunk, Győry Tibor elköltözött az élők sorából. Halálával egy nemes szív szünt meg dobogni, egy lelkes kéz tollából hullott ki az utolsó tintacsepp, pontot téve élete végére. Nem hallhatjuk többé az orvosi-műtábla világító szavát, nem láthatjuk lelkesedéstől kipirult, jóságos arcát. Szelleme már együtt van azon nagyságokkal, kiknek életét és működését oly élénken vetítette elénk. Szava fáklyaként világította be úgy a múlt, mint a jövő útjait, megmutatva az irányt, melyben haladnunk kell, hogy méltó utódai lehessünk nagyjainknak. Bár teste elköltözött fölünk, szelleme itt maradt velünk, mert re-

mekbe foglalt írásaiból, buzdító és lelkesítő lényét mindenkoron érezni tudhatjuk. Győry Tibor elhúnytával bennünket kétszeres veszteség sújt; egyrészt szeretett tanárunkat veszítettük el benne, másrészt lapunk nagy támogatóját is. Szerette lapunkat, szerette azt a gondolatot, amely bennünket annakidején elap megindítására vezetett. Mint író-ember együtt érzett velünk **s elsők között volt, akik anyagi támogatással is segítségünkre voltak.** Isten kifürkészhetetlen akaratában megnyugodva veszünk ez úton is búcsút Tőle, kérve az Egek Urát, adjon megpihenni tért tanárunknak zavartalan örök nyugalmat.

Kötelező a diphthéria elleni védőoltás

Kötelezővé vált az egész ország területén a diphth. elleni védőoltás. Eddig 35 törvényhatóság közül 25-ben már kötelező volt. A kedvező eredményekre való tekintettel a belügyminiszter egységesen rendezte e kérdést. A védőoltás bevezetésével hazánk minden más országot megelőzött.

Gyógyszerumot *Behring* már 1894-ben előállította a diphtheriát okozó Löffler-féle bacillus toxinjának állatba való oltása útján. A betegséget megelőzni akaró védőoltásai azonban nem sok eredménnyel jártak.

Pár évvel később *Ramon*, a párizsi Pasteur-intézet aligazgatója előállí-

totta az *anatoxint*. A Ramon-féle anatoxin formalinkezeléssel (chemiail úton) méregtelenített toxin.

Hátránya az, hogy 5 héten belül 3 oltásra van szükség.

Legújabban az angol *Glenny* állított elő olyan készítményt, amellyel egyetlen oltással érhető el védettség. Ezen eljárást dr. Faragó módosította és a Közegészségügyi Intézet állítja elő.

Az első diphth. elleni oltást 1-2 éves, a másodikat 5-6 éves korban kell adni. A védettség 5-6 évig tart; de további oltások szükségtelenek, mert a fogékonyság a későbbi években csökken.

Pécsi Egyetem Közleményei

Amoebás dysenteria (trópusi vérhas).

Szerkeszti: Krenner Miklós oh.

Igazi hazája a forró égöv. Mindig endemiásan fordul elő. Losch fedezte fel az okozóját 1875-ben, amelyet entamoeba cystoliticanak neveztek el, mert a szöveteket feloldja. 50—70 mikron nagyságú, kétféle alakja van: 1. vegetatív, mozgó, pathogen, amely szaporodik és 2. a cysta, amely nem kórokozó, de ez útján terjed a fertőzés. Van endoplasmája és ektoplasmája; a kettő közt a határ éles. Van egy kicsi magja is. Látunk benne contractilis vacuulát, amely pulszál. Ennek munkája tartja keringésben a szerveket. Állábakat bocsát ki, s ebbe először az ektoplasma ömlik be és csak azután az endoplasma, s így változtatja a helyzetét. Ez a mozgás a táplálkozást is szolgálja. Fő tápláléka a vörösvérsejt. A saphrophi amoebától, az amoeba colitól meg lehet különböztetni; ez utóbbi ektoplasmája granulált (bacteriumokat evett); ezzel szemben az entamoeba cystolitica vörösvérsejteket eszik, ecto- és endoplasmája élesen elhatárolt.

Az amoeba disenterica kórokozója a bélsárban van, hasonlóan a cystája is. Acut vérhasnál naponta tízszer, néha ennél többször is van székletes inger; a széklet málnaszéléhez hasonlít.

Terjedése: a beteg székletével fertőzi az egészséges embert. A leggyakoribb a cysta útján való fertőzés, amely rákenődik a használati tárgyra és élelmiszerekre (csatornavízzel való veteményöntözés). Olyan vidéken, ahol a vérhas otthonos, az egészséges embernél is megtalálható az entamoeba cystolitica a székletben. Őket azért nem támadja meg, mert a fertőzéshez nem járt gyulladás.

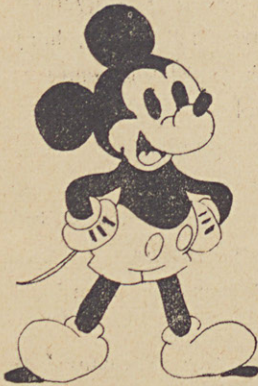
A vakbél és a végbél legalsó része a vérhasfekélyek helye, de néha a vékonybélben is található. A fekély a vastagbél harántredőin kezdődik kis piros folt alakjában, amely rövid idő múlva kis centrummá fejlődik s később vérbő lesz. Rövidesen sárgás, nyúlós lepedék képződik. A fekély alávájt szélű és hamarosan csipkés szélű lesz. Ha a fekély a subserosa alá kerül, gennyes peritonitis keletkezik.

A legtöbb dysenteria következményes peritonitis nélkül folyik le. Nem csak acut, hanem chronikus is lehet a dysenteria. A chronikus esetben az összes változásokat megtaláljuk egymás mellett.

Mikroszkópos elváltozások: Nem szereti a nyálkahártyát, inkább a kripták lumenébe vándorol be. Körülötte elpusztulnak a mirigyhámsejtek. Amint elér a submucosába, elkezd szaporodni. Beszűrődés csak a nyirokfolliculusoknál fordul elő. A vérpálya viszi tovább; a vena portae segítségével bejut a májba és májtályogot képez. A fekély mikroszkóp alatt beszűrődéses helyen látható. Szövődményekkel jár. a Panonia helyiségeiben.

Pécsi orvosok és medikusok nagysikerű táncestélye január 22-én volt

Dr. Kéder Ferenc egyetemi gyakornoknak, volt munkatársunknak, betegségéből való mielőbbi gyógyulást kíván a *Medikus Ujság*.

HALLÓ KÉPES

SÓT – MINDENRE – KÉPES HIRADÓ

MEGJELENIK OLY RITKAN, MINT A
MEDIKUS UJSÁG

KISZERKESZTI: BENKŐ TONÓ

ELÉGIKUS BEKÖSZÖNTŐ.

*Az új félév elején
Köszöntök mindenkit,
Leányt, fiút, szökét, barnát
Nem hagyok ki senkit.
De miért oly bús mindenki,
S oly komoran mért járnak,
— Mert a szegény medikusra
Szomorú idők járnak.*

*Életten szigorlat,
És a többi! Rémes!
Mikor lesz már belőlünk
Végzett másodéves!*

*— Sóhajtozik mindegyik
És oly bús képet vágnak . . .
Mert a szegény medikusra
Vaskos könyvek várnak!*

*Ne búsuljunk gyerekek,
Félre bú és bánat!
Hagyjuk most a holnapot,
Örüljünk a mának!*

*Hisz tudja minden medikus
— Bár komoran járnak —
Hogy órák után ő reá
Nem csak könyvek várnak!*

Két medikus beszélget:
— Mond Klári, milyen szakos ez
a fiú, akít bemutatattál?
— Erőszakos.

Vidéki hír. Resegepiskoltról jelen-
tik: Élénk feltűnést keltett az itt ku-

tató Tróg Ernő magántanár felfede-
zése, aki hosszú fáradságos kutatás
után megfigyelte, hogy a legsová-
nyabb tehén is több tejet ad, mint
egy kövér ökör. Kartársai a Nobel-
díjra ajánlották a tudóst.

Sok Medika és medikus megjegyezhetné:

... hogy hős lehet férfi is, nő is, szájhős csak férfi lehet. . .

... hogy egy kifestett nő — még nem festői látvány . . .

... hogy a kényesség embernél rossz, állatnál jó nevelésre vall . . .

... hogy nem minden divat izléses, de nagyon sok izléstelenség divat. . .

— ● —
Menzakoszt, OH!

Egy öreg menzakosztos meséli a gólyáknak:

— Hej fiam! A régi ebéddek! azok igen! A menzán olyan kossztot kaptunk, hogy mindnyájan Penelopót játszottunk!

— ??

— Amit nappal megettünk, azt éjjel visszaadtuk!

A tanító sorra felhívja a gyerekeket, akiknek arra kell felelni, hogy mi olyat tudnak az állatok, amire az ember nem képes.

— A macska sötétben is lát — mondja Ernőke.

Az elefánt tíz mázsa terhet is tud cipelni — mondja Pistike.

Benőke a tönkrement kereskedő fia következik:

— A kenguru üres erszénnyel is tud ugrálni.

— ● —
Tudományos hír. Köztudomású dolog, hogy a farkasvaktságot az A vitamin hiánya okozza. Egyik collegánk (nevét még nem publikáljuk) most annak kutatásába fogott, vajjon mi okozza a farkaséhséget és a farkasétvágyat?!

— HIREK —

OLVASOINKHOZ. Szeretettel kérjük tisztelt olvasóinkat és kartársainkat, hogy az egyetemi, orvosi és medikus-hírekről, egészségügyi mozgalmakról és minden olyan eseményről, mely az egyetemi élettel kapcsolatos, lapunkat néhány sorban értesítsék.

VEREBÉLY PROF. KITÜNTETÉSE: A Corvin-Lánc és koszorú Tulajdonosainak testülete a Corvin-Lánc kitüntetésre egyhangúlag dr. Verebéli Tibor egy. nyilv. r. tanárt, az Országos Orvosi Kamára elnökét hozta javaslatba.

Az ELMULT ÉVBEN MAGANTA-NÁROK LETTEK: Jakob Mihály II.

sz. sebészeti, Lumniczer Sándor I. sz. sebészeti, Prochnov Ferenc II. sz. sebészeti, Geldrich János gyermekklinikai, Hermann János urológiai, és Gaál András I. sz. bel. klinikai tanársegédek.

300-000 PENGÓT adományozott *Eszterházy Pál* herceg orvostudományi kutató munka támogatására. Évente 30 000 pengőt adnak ki tudományos kutató munkák jutalmazására. A bíráló bizottság tagjai: *Johan Béla* államtitkár, báró *Korányi Sándor*, Grósz Emil, Verebéli Tibor, Herzog Ferenc és Szent-Györgyi Albert egyetemi tanárok.

SZENT-GYÖRGYI-emlékérem. A

Ferenc József Tudományegyetem Szent-Györgyi Albert emlék-bronzérmét veretett. Ára: 10 pengő. Aki meg akarja rendelni, az szíveskedjék ez összeget a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár, Szeged 603 sz. Csekk-számlájára „Szent-Györgyi“ emlék-érem megjelöléssel beküldeni.

MENTŐK MÚZEUMA. A Budapesti Önkéntes Mentőegyesület 50 éves fennállása alatt gyűjtött emlékeit rendezte és múzeumát kibővítette. Az átrendezett múzeum hétköznapokon d. e. 9–12-ig díjtalanul megtekinthető.

A HORTHY MIKLÓS ösztöndíjalapból évi 200 pengős ösztöndíjat nyertek a következő medikusok. I. évek Budapestén: Bán Jenő, Csöcker György, Forgács György, Gyulay Andor, Jankó György, Koszich Ilona, Krenyiczky György, Major Endre, Patkós Imre, Sugár András, Terstyánszky Kálmán, Tóth Ferenc, Kún Ernő. **II. évek:** Gergely János, Mohos István, Henni Ferenc, Szollár Andor, Bánk Endre, Mihályfi Irén, Vojvoda Ferenc.

PÉCSETT. I. évek: Haniszko Gyula, Németh Károly, Márton Zoltán, **II. évek:** Szabady Géza, Sárdi

István, Lux János, Kovács István.

DEBRECENBEN. I. évek: Szamos Mihály, ifj. Várecska György. **II. évek:** Gócza Eszter, Várterész Vilmos.

SZEGED. II. évek: Csapó Árpád, Öss Ibolya, Tamás Elemér, Dér Béla.

DR. KÉDER FERENC ORVOS, pécsi rovatunk szerkesztője nagy elfoglaltságára való tekintettel kilépett szerkesztőségünkől. Végtelenül sajnáljuk, hogy agilis munkáját nélkülöznünk kell. Igaz baráti szívvel veszünk búcsút, kérjük arra, hogy ha szabad ideje akad, szentelje azt a mi ügyünknek. A pécsi szerkesztői teendőket Krenner Miklós oh. kartársunk vette át.

Blagusz Endre munkatársunk nevét **Bánk-ra** magyarosította.

„CSABA“ B. E. „SZITTYA TÖRZSÉNEK BALJA. 1938. febr. 1-én tartotta a bpesti „Csaba B. E. „Szitty“ törzse hagyományos jelmezes-álarcos bálját a Kamara zeneteremben (Bp. IV., Molnár u. 10.) *dr. Bakonyi Lajos, dr. Jankovich László, dr. Pröchle Vilmos, dr. Orsós Ferenc* és *dr. Máthé Dénes* egyetemi tanárok fővédnöksége alatt nagy sikerrel.

Capszemle

Orvosi Hetilap. 82. évfolyama jelenik meg.

Markusovszky Lajos alapította 1857-ben. Szerkeszti: *Vámossy Zoltán* egyetemi tanár. Megjelenik hetenként. Előfizetési ára egy hóra: 2.50 pengő.

Magyar Fogorvosok Lapja. XVI. évfolyama jelenik meg. Szerkeszti: *dr. Bihari Jenő*, főszerkesztő: *dr. Horváth Lajos* egy. m. tanár. Megjelenik kéthetenként. Előfizetési ára: negyedévre 3 pengő.

Hírt ad többek között arról, hogy rövidesen „A gyakorló fogorvos könyve“ címmel könyvet ad ki.

Továbbá számos bel- és külföldi szakcikket közöl.

Külön meg kell említenünk egyik rovatát, melynek dr. *Balassa Ferenc* a rovatvezetője: Kérdések a mindennapi gyakorlat köréből. E rovatban olyan kérdésekkel foglalkozik, melyekkel az orvos, különösen a fogorvos számtalanszor szembetalálja magát. Pl. peres ügyek, per tárgyat képezhető ügyek, a „műhiba“ fogalma, a felelősség kérdése, stb., stb.

KÖNYVISMERTETÉS

A vitaminok és jelentőségük az orvosi gyakorlatban. Irta: Dr. *Góth Endre.*

Kiadja: *Novák Rudolf és Társa,* tudományos könyvkiadóvállalat és orvosi szakkönyvkereskedés. Ára: füzve 4, kötve 6 P.

Egy évtizeddel ezelőtt még a vitaminkutatás inkább csak tudományos kérdés volt, s a gyakorló-orvos vajmi kevés hasznát látta. Az idők folyamán a vitaminkutatás irodalma lassanként áttekinthetetlené vált és ma már ott tartunk, hogy a vitaminok nemcsak tudományos szempontból bírnak jelentőséggel, hanem nélkülözhetetlen fegyverei a gyakorló-orvosnak is. Ezzel egyidejűleg ugyan csak nélkülözhetelenné vált egy olyan munkának megjelenése, amely nemcsak tudományos alapon, hanem a gyakorló-orvos igényeit is szem előtt tartva ismerteti a vitaminokat. Ezért üdvözljük örömmel *Góth Endre* könyvét, amely nemcsak a fenti igényeknek megfelelő mű, hanem a hazai orvos-irodalomnak is díszére való munka. Helyszűke miatt csak vázlatosan közölhetjük e nagyjelentőségű könyvnek tartalmát, amely lényegében két részből áll. Az általá-

nos rész ismerteti a vitaminok klinikáját, élettanát, kimutatásukat és meghatározásukat, valamint nép-egészségügyi jelentőségüket. A részletes részben sorba veszi a szerző az egyes vitamincsoportokat és a legnagyobb részletességgel tárgyalja úgy kémiai, mint élettani tulajdonságait. Mindegyik csoport után azok gyakorlati alkalmazását is olvashatjuk, ami a gyakorló-orvos számára a leglényegesebb része e munkának. Végezetül felemlíti az eddig kevésbé ismert vitaminokat is, alkalmazásuknak ezideig elért eredményeivel egyetemben. Külön kiemelendő, hogy *Góth Endre* jelen munkájában igyekezett tompítani a vitaminkezelés kinövését és az eddig elért eredményeket helytálló kritikával tárgyilagosan feldolgozni. A könnyen áttekinthető, izléses formában és világos nyelvezettel megírt munka minden gyakorló-orvos könyvtárának díszére szolgálhat, mert a szétszórt irodalmi közlések és kézikönyvek adathalmazai helyett ezen könyvben találják meg mindazt, amire a betegség elleni küzdelemben a mindennapi életben eltéren szükségük lehet.

S. E.

Ujabb tudományos hír. Ujabb az élettani gyakorlaton egyes collegáink nem csinálják az előírt reakciókat. (Ez nem újság!!) Ezek helyett azonban egyéni kísérleteket folytatnak,

melyek odairányulnak, hogy miképp lehet az elhasznált benzol- és egyéb aromás gyűrűkből a mindennapi életben sokkal hasznosabb és jobban használható gyűrűket előállítani.

Tegyük fel, hogy az sincs.

Chemia szigorlaton a prof. az iránt érdeklődik, hogy milyen reagenst adunk a vízhez annak eldöntésére, hogy kemény, vagy lágy vízzel van-e dolgunk.

A szigorlónak erről fogalma sincs; hallott azonban valamit arról, hogy a kemény vízben nem főnek meg jól a hüvelyesek, kivágja tehát büszkén: „Adunk hozzá babot!” —

A professzort jó kedvében találta a felelet és csak annyit jegyez meg: „De ha nincs bábunk?” —

„Akkor adunk hozzá borsót” — viszonzá a szigorló (hiszen van még egy pár hüvelyes, hadd teljék az idő — gondolta). —

„No jó, de tegyük fel, hogy az sincs” — mondta a prof. —

„Akkor lencsét” — mondá a szigorló már kissé szorongva. —

„No, de tegyük fel, hogy az sincs” — viszonzá a prof. már kissé türelmetlenül. — „*Valami chemiai reagens kell ide.*” —

Mivel elfogytak a hüvelyesek, nem tehetett mást szegény szigorló, mint hogy könyörgőre fogta a dolgot:

„Méltóságos Uram, tegyük fel, hogy az sincs!”

SZERKESZTŐI ÜZENETEK :

Lapzárta febr. hó 25.-én. Kérjük a rovatvezetőket, hogy cikkeiket pontosan küldjék be.

KARTARSAK! A kórbonctani met-szetek leírására vonatkozólag nyomatékosan megjegyezzük, hogy az nem „szigorlati jegyzet” óhajt lenni, hanem csak *útmutatás* egy metszet leírásához. Leírásunk nem pótolja a kórszövettani előadások rendszeres hallgatását s a gyakorlatok lelkiismeretes végzését; csupán kiegészítő sze-

repe lehet Aki csak e leírásunk alapján óhajt szigorlatozni, az keserves csalódásoknak néz elébe, mert nekünk távolról sem célunk teljes met-szet-magyarázást adni, csupán a látottakat leírni. Megjegyezni kívánjuk még azt is, hogy valaminek a leírása meglehetősen egyéni dolog. Mégis, a kórbonctani metszetek leírásába rendszert kell belevinni, s ezt óhajtjuk kartársainkkal közölni, nem pedig *kurzusanyagot*. Leírásunkban pedig nem a szavakon van a hangsúly, hanem a módszeren. Ha valaki találóbb kifejezést tud, használja azt! Leírásunk rendszerét külön magyarázni nem kell; megismerhető az a leírások elolvasása közben.

Cserepéldányok: Magyar fogorvosok lapja, Gyógyászat, Mone orvos-társadalmi szemle, Fogorvosi szemle, Orvosi Praxis, Jó Egészség, Bőrgyógyászati, urológiai és venerológiai szemle, Magyar Orvos, Piarista Öregdiák.

Medikus Ujság szerkesztősege és kiadóhivatala:

Budapest, VIII., Nagytemplom-u.
18. I. em. 9.

Előfizetési díj egy évre 2.— P.

Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztő:

Somogyi Ernő

szig. orvos.

Felelős szerkesztő:

Wajdits Géza

szig. orvos.

Szerkesztőség tagjai: **Krenner Miklós** (Pécs), **Flóriánsics Lajos**, **Szollár Andor**, **Bánk Endre**, **Benkő Antal**, **Duchon Jenő** (Pécs), **Nyitrai József** (Pécs).

BIROBIN-tabl.

CHINOIN

combinált organo-
pharmacotherapiás

**vérképző
roborans
hizlalószer**

gyermeknek és felnőtteknek.

Alkalmazása eredményes,
gazdaságos

100 tabl. P. 3.60

Budai-Bernwallner József-féldája Szentkirályi-u. 49.

